

DYSLEXIEPROTOCOL

Dit dyslexieprotocol heeft als doel meer duidelijkheid te scheppen over wat (dyslectische)leerlingen kunnen verwachten van het dyslexiebeleid op De RSG Tromp Meesters.

Dyslexie

Het woord 'dyslexie' betekent, letterlijk vertaald uit het Grieks, 'niet goed kunnen lezen'. Deze leerlingen hebben bijvoorbeeld moeite met de koppeling van tekens aan klanken. Wanneer zij een rondje (o) zien staan, komt in de hersenen de koppeling aan de klank /oo/ niet snel genoeg door. Omgekeerd kan dit ook gelden: zij horen een klank /oo/ maar kunnen deze niet vlot omzetten in het teken (o). Hierdoor verloopt het lezen traag en/of moeizaam.

Bij de letterlijke vertaling uit het Grieks dekt de vlag de lading echter niet. Dyslectici hebben naast leesproblemen ook vaak spellingsproblemen. Een goede en algemeen geaccepteerde definitie staat hieronder in het kader, zoals die ook door de Stichting Dyslexie Nederland en het dyslexieprotocol van ministerie van OC&W wordt gehanteerd.

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen/spellen op woordniveau.

Figuur 1: definitie van dyslexie. Bron: Stichting Dyslexie Nederland, Diagnose van Dyslexie, 2004

Dyslectische leerlingen zijn niet dom of lui, hun falen is geen onwil. Deze leerlingen doen juist vaak extra hun best, besteden vele uren aan hun huiswerk en behalen dan nog een onvoldoende. Soms verliezen leerlingen daardoor hun zelfvertrouwen, worden gespannen en faal angstig of geven het op. Een tijdige onderkenning van dyslexie is daarom erg belangrijk. Het voorkomt langdurig falen bij het lezen en schrijven en daarmee gepaard gaande sociaal-emotionele problemen, verminderde lees- en/of schrijfmotivatie en een negatief zelfbeeld. Problemen die kenmerkend kunnen zijn voor dyslexie staan in figuur 2 weergegeven.

Probleem bij:	Komt tot uiting bij:	Consequentie:
Het automatiseren	Directe woordherkenning (technisch lezen)	Slecht tekstbegrip, traag lezen
	Onthouden van woordbeelden	Foutieve spelling
	Onthouden van losse gegevens	jaartallen, topografie, formules, rijtjes, woordjes en begrippen bekijken niet
	Twee dingen tegelijk doen	Schrijven en luisteren is moeilijk. Aantekeningen goed overnemen is lastig.
	Informatieverwerving	Moeite met werkstuk maken/zelfstandige opdracht
Moderne Vreemde Talen	Het horen van klankverschillen	Foutieve spelling
	Fonetische uitspraak (= een woord uitspreken zoals het klinkt)	foutieve uitspraak of verhaspelen van woorden
Verbale vaardigheden	Het vinden van de juiste woorden	Leerling maakt verbaal zwakke indruk
	Het onder woorden brengen van een verhaal. Spreekt bij voorkeur in korte zinnen.	idem
Concentratie	Het zich moeilijk kunnen afsluiten van onbelangrijke zaken of achtergrond geluiden.	Snel afgeleid zijn
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Lage cijfers ondanks grote inspanning	Frustratie en demotivatie

Figuur 2: Kenmerkende problemen bij dyslexie. Bron: Schoots-Wilke, H., i.o.v. Min. OC&W, Dyslexie, een praktische gids voor scholen in het VO, 2002

In veel gevallen hebben dyslectische leerlingen strategieën ontwikkeld om met hun leerstoornis om te gaan, maar schieten die tekort zodra de Moderne Vreemde Talen (Engels, Frans en Duits) aan bod komen. Dyslexie kan daarom soms pas in het Voortgezet Onderwijs ontdekt worden.

Hoe signaleren we dyslexie?

We proberen in de brugklas al zoveel mogelijk te achterhalen welke leerlingen dyslectisch zijn. Daarom nemen we bij alle leerlingen de Signaleringsstoets Dyslexie af. Dit is een dictee en een stilleestempotoets. De uitslag hiervan wordt doorgesproken met de LSP begeleiders, de dyslexiecoördinator en de zorgcoördinator. Ook wordt gekeken naar de informatie die de basisschool of de ouders ons hebben aangeleverd. Op basis van deze gegevens wordt gekeken of extra spellingslessen of een vervolgonderzoek wenselijk is. Leerlingen en ouders ontvangen hierover informatie van de dyslexiecoördinator of de afdelingsleider.

Extra spellingslessen

De spellingslessen worden in 4 blokken gedurende het schooljaar gegeven vanaf de herfstvakantie. Leerlingen krijgen begeleiding in groepjes van ongeveer 5 leerlingen. Om vast te kunnen stellen of de spellingslessen resultaat gehad hebben, wordt tijdens de eerste en de laatste spellingsles een toets afgenomen. Bij voldoende resultaat eindigt hier het begeleidingstraject.

Extra signaleringstesten

Bij geen of weinig vooruitgang worden er aanvullende signaleringstesten afgenomen en wordt informatie ingewonnen bij de taaldocenten en de mentor. Al deze gegevens worden opnieuw besproken met de orthopedagoog om te kunnen constateren welke leerlingen in aanmerking komen voor een dyslexieonderzoek. Dit advies wordt met de ouders besproken. De school betaalt de kosten van het onderzoek.

De praktijk wijst uit dat er in dit stadium een aantal leerlingen is van waarvan we nog niet aan kunnen geven of ze in aanmerking komen voor een dyslexieonderzoek. Voor deze leerlingen geldt dat ze goed in de gaten gehouden worden gedurende het jaar en zelfs later in het jaar nog getest kunnen worden om een duidelijker beeld te krijgen. Ook in de hogere leerjaren kan een leerling doorverwezen worden als er alsnog een vermoeden is van dyslexie.

Dyslexieverklaring

Als eenmaal bij een leerling dyslexie is vastgesteld, krijgt hij/zij een dyslexieverklaring. Deze is onbeperkt geldig. In de verklaring worden maatregelen en faciliteiten aanbevolen die de leerling in staat stellen beter met dyslexie om te gaan. Sommige aanbevelingen vallen onder de verantwoordelijkheid van school en andere onder de verantwoordelijkheid van de leerling.

Ouders worden uitgenodigd door de orthopedagoog en de dyslexiecoördinator om het onderzoeksrapport, de verklaring en de aanbevolen maatregelen en faciliteiten te bespreken.

Faciliteitenpas

Zodra de dyslexieverklaring op school binnen is, wordt voor de leerling een faciliteitenpas gemaakt. Op deze pas staan de faciliteiten waarvan de leerling gebruik kan maken en de verantwoordelijkheden die de leerling zelf heeft (zie onder het kopje 'mogelijke faciliteiten'). De pas voorkomt dat leerlingen continu uitleg moeten geven omtrent hun dyslexie. De pas is gedurende de hele schoolloopbaan op De RSG Tromp Meesters geldig. Het is echter aan te raden elk jaar te bespreken of de faciliteiten nog steeds volstaan of gewenst zijn. Dit kan middels een gesprek met de dyslexiecoördinator.

Ook de leerlingen die met het "vermoeden van dyslexie" van de basisschool komen of die op basis van de signaleringstoetsen uitvallen, mogen gebruik maken van de afgesproken faciliteiten en krijgen een voorlopige faciliteitenpas. Dit geldt tot de uitslag van de dyslexietest bekend is.

Mogelijke faciliteiten

- Extra tijd bij toetsen (10 minuten per toets van een lesuur) / ingekorte toetsen.
- Toetsen in vergroot lettertype (14 punts Verdana/Arial).
- Getypte toetsen met een duidelijke lay-out.
- Aangepaste correctie bij de talen.
- Mondeling (her)toetsen van stof bij zware onvoldoendes, in overleg met de docent.
- Gebruik van laptop met spellingcontrole bij toetsen. Laptop is voor toetsen te leen op school bij de systeembeheerder.
- Gebruik van hulpmiddelen is toegestaan, zoals laptop/readingpen/spraaksoftware/ koptelefoon/daisyspeler. De aanschaf hiervan valt onder de verantwoordelijkheid van de ouders.
- Een leerling mag slechts 1 proefwerk per dag worden opgegeven, met uitzondering van een inhaalproefwerk en in de proefwerkweek (in dat geval maximaal 2 proefwerken). Daarnaast mogen er overhoringen gegeven worden.
- Een overhoring betreft lesstof die voor die les als huiswerk is opgenomen en kan onverwachts worden afgenomen
- Het gebruiken van regelkaarten (b.v. naamvallen) in de les en bij toetsen.
- De docent houdt in de les rekening met het probleem van snelle verwerking van informatie (instructie/uitleg/opdrachten).
- Het kopiëren van aantekeningen van klasgenoten op vertoon van de faciliteitenpas. Dit geldt voor aantekeningen die in de les gegeven zijn. De leerling is hier zelf verantwoordelijk voor.

Faciliteiten voor eindexamenkandidaten

- Ten hoogste 30 minuten verlengen van de duur van de toets.
- De toets kan in grootschrift afgenomen worden.
- Voor dyslectische leerlingen is het gebruik van een verklarend woordenboek toegestaan.
- Aangepaste luistertoetsen (met verlenging van pauzes tussen de vragen).
- Gebruik van gesproken examenteksten (op CD-rom via de computer).
- Gebruik van laptop met spellingcontrole bij schrijfvaardigheid.

Het is de verantwoordelijkheid van de leerling om dit tijdig aan te vragen op school. De school moet zo spoedig mogelijk bij de inspectie melden dat er extra faciliteiten in de vorm van extra tijd of andere middelen bij de examens zijn toegekend.

Extra begeleiding

Behalve een faciliteitenpas heeft de leerling die in het bezit is van een geldige dyslexieverklaring ook recht op extra begeleiding. De begeleiding is toegespitst op het aanleren van leerstrategieën en studievaardigheden. Dit heeft als doel de leerling gereedschap in handen te geven beter of anders met zijn dyslexie om te gaan. Dit vergt van de leerling een actieve rol. De frequentie van de begeleiding varieert per leerling en wordt zoveel mogelijk afgestemd op de problemen die de leerling in de dagelijkse (school)situatie ondervindt. Deze begeleiding wordt in de brugklas aangeboden en kan gedurende de gehele schoolloopbaan worden gegeven door een vakdocent.

Dispensatie

Er moeten zeer grondige redenen aanwezig zijn voor vrijstelling van onderwijs in de Moderne Vreemde Talen. Vervolgens dient melding gedaan te worden bij de inspectie. Dit kan echter gevolgen hebben voor vervolgstudies. Besluiten hierover worden altijd genomen in overleg met de zorgcoördinator, de dyslexiecoördinator en bevoegd gezag. De lestijd die vrijkomt door dispensatie dient gebruikt te worden voor de andere vakken.

Tot slot

Het doel van ons dyslexiebeleid is, dat de RSG Tromp Meesters een school wil zijn die leerlingen in staat stelt talenten te ontwikkelen en onderwijs biedt dat aansluit bij intellectuele capaciteiten.